

Jafnréttisáætlun Bláskógabyggðar og jafnaunastefna 2020 – 2023

1. Inngangur

Lög um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla nr. 10/2008 fjalla um jafnrétti kynjanna. Er markmið laganna að koma á og viðhalda jafnrétti og jöfnum tækifærum kvenna og karla og jafna þannig stöðu kynjanna á öllum samfélagssviðum.

Jafnrétti felur m.a. í sér að:

- Konur og karlar hafi jöfn áhrif í samfélaginu – Allir einstaklingar skulu eiga jafna möguleika á að njóta eigin atorku og þroska hæfileika sína óháð kyni.
- Efnahagslegt jafnræði sé milli kvenna og karla – Konur og karlar eiga að hafa sömu möguleika til menntunar, launavinnu og fjárhagslegs sjálfstæðis. Vinna skal gegn launamisrétti og annarri mismunum á grundvelli kyns á vinnumarkaði.
- Jafna skiptingu umönnunar- og heimilisstarfa – gera þarf bæði konum og körlum kleift að samræma fjölskyldu- og atvinnulíf. Konur og karlar eiga að bera sömu ábyrgð á heimilisstörfum og hafa sömu möguleika á að annast sína nánustu og þiggja umönnun.
- Breyta hefðbundnum kynjaímyndum og neikvæðum staðalímyndum - Margar af þeim hefðbundnu kynjaímyndum og staðalímyndum um hlutverk kvenna og karla sem eru ríkjandi í samfélaginu koma í veg fyrir að konur og karlar geti notið hæfileika sinna og atorku til fulls.

Segja má að jafnrétti kynjanna þýði að kynin hafi í samanburði við hvort annað til ráðstöfunar og umráða:

- Jafnmikið af fjármagni og jafnmikil efnahagsleg völd.
- Jafnmikil völd.
- Jafnmikla vinnu á sinni könnu, bæði launaða og ólaunaða.
- Jafnmikinn frítíma.
- Njóti jafnmikillar virðingar.
- Jafngóða heilsugæslu.
- Jafnmikla þekkingu.
- Jafnmikið rými.
- Jafnmikla viðurkenningu.

Jafnrétti snýst þannig um að jafna aðgang að gæðum. Mikilvægt jafnréttismál er að útrýma kynbundnu ofbeldi og klámvæðingu. Jöfn staða kvenna og karla er grundvallaréttur og jöfn þátttaka kvenna og karla í ákvörðunartöku er forsenda lýðræðislegs þjóðfélags.

Í lögum um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla nr. 10/2008 er kveðið á um að sveitarfélög skipi jafnréttisnefndir og geri jafnréttisáætlanir með framkvæmdaáætlun. Sveitarstjórn Bláskógabyggðar fer með jafnréttismál sveitarfélagsins og mun hafa umsjón með gerð jafnréttisáætlana til fjögurra ára, þar sem m.a. kemur fram hvernig unnið skuli að

kynjasambættingu á öllum sviðum ásamt framkvæmdaáætlun um það hvernig leiðrétta skuli mismun á stöðu kvenna og karla innan sveitarfélagsins.

Hlutverk og skyldur sveitarfélagsins er margþætt og skuldbindur sveitarfélagið sig til að vinna að jafnræði á þremur megin sviðum:

- Bláskógabyggð sem stjórnvald.
- Bláskógabyggð sem atvinnurekandi.
- Bláskógabyggð sem þjónustuveitandi.

Framkvæmd

Sveitarstjórn Bláskógabyggðar ber ábyrgð á jafnréttisáætlun sveitarfélagsins. Starfsmaður sveitarstjórnar er sveitarstjóri sem skal vera til ráðgjafar í málaflokknum jafnt fyrir starfsmenn sveitarfélagsins og íbúa þess. Jafnréttisáætlun skal kynnt öllum stjórnendum, starfsmönnum sveitarfélagsins og kjörnum fulltrúum. Jafnréttisáætlunin gildir frá 2020-2023.

Jafnlaunastefna

Bláskógabyggð er að innleiða jafnlaunakerfi sem inniheldur jafnréttisáætlun þessa og byggir jafnlaunastefna sveitarfélagsins á henni.

Jafnlaunakerfið og stefnurnar ná til allra starfsmanna sveitarfélagsins.

Bláskógabyggð fylgir lögum nr. 10/2008 og öðrum lögum og kröfum sem sveitarfélagið undirgengst varðandi það að jöfn laun séu greidd fyrir sömu eða jafnverðmæt störf óháð kyni. Tilgangur jafnlaunakerfisins er að tryggja jafnrétti og jafna stöðu kynja hjá sveitarfélaginu. Markmiðið er að nýta hæfni, krafta og kunnáttu starfsmanna til fulls án þess að kynbundinn mismunur eigi sér stað. Með jafnréttisáætluninni eru stjórnendur og aðrir starfsmenn jafnframt minntir á mikilvægi þess að allir fái notið sín án tillits til kynferðis, trúarbragða, skoðana, þjóðernis, kynþáttar, kynhneigðar, aldurs og stöðu að öðru leyti og að nýta beri til jafns þá auðlegð sem felst í menntun, reynslu og viðhorfum allra, óháð kyni.

Launajafnrétti

Kynjunum skulu greidd jöfn laun og þau njóta sömu kjara fyrir jafnverðmæt eða sambærileg störf sem og hvers konar frekari þóknana. Einnig skulu þau njóta sömu kjara hvað varðar lífeyris-, orlofs- og veikindarétt og hver önnur starfskjör eða réttindi sem metin verða til fjár í samræmi við gildandi kjarasamninga.

Markmið sveitarfélagsins er að enginn óútskýrður launamunur verði hjá sveitarfélaginu, og frávik ekki meiri en 5%.

Jafnlaunastefnan er unnin í samræmi við þau lög og reglugerðir sem fjalla um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla sem og aðra mismunun. Jafnlaunakerfið skal rýnt árlega og taka stöðugum umbótum. Jafnlaunamarkmið skulu endurskoðuð út frá niðurstöðum launagreiningar. Stjórnendur skulu einnig skuldbinda sig til að viðhalda stöðugum umbótum, eftirliti og bregðast við óútskýrðum launamun og þeim frávikum sem koma fram við rýni á jafnlaunakerfinu. Jafnlaunastefnan er hluti af jafnréttisáætlun og verður endurskoðuð árlega samhliða jafnréttisáætlun.

Jafnlaunastefnan verður kynnt starfsfólki sveitarfélagsins og verður aðgengileg almenningi á heimasíðu þess.

2. Bláskógabyggð sem stjórnvald

Skipan í nefndir, ráð og stjórnir.

Unnið skal markvisst að því að jafna hlut kynja í nefndum, ráðum og stjórnnum á vegum sveitarfélagsins. Við skipan í nefndir, ráð og stjórnir, skal þess gætt að hlutfall kynjanna sé sem jafnast og ekki minna en 40% þegar um fleiri en þrjá fulltrúa er að ræða.

Aðgerð:	Gera úttekt á kynjahlutföllum í nefndum ráðum og stjórnnum, og kynna það fyrir sveitarstjórn.
Tímasetning:	Fyrir 1. febrúar ári eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar
Ábyrgð:	Sveitarstjóri.

Aðgerð:	Ef breytingar verði á nefndarskipan á kjörtímabilinu að þá verði þess gætt að tilnefna fulltrúa af því kyni sem hallar á í nefndina.
Tímasetning:	2020-2023.
Ábyrgð:	Sveitarstjórn.

Aðgerð:	Öll framboð til sveitarstjórna eru hvött til þess bréflaga að konur og karlar hafi jafnt vægi á listum og þess gætt við kosningu í nefndir, ráð og stjórnir að hlutverk kynjanna sé sem jafnast.
Tímasetning:	Fyrir sveitarstjórnarkosningar.
Ábyrgð:	Sveitarstjórn og sveitarstjóri.

Kynjasambætting

Kynjasambættingar skal gætt við alla stefnumótun og áætlanagerð á vegum sveitarfélagsins og stofnana þess.

Aðgerð:	Fræðsla og námskeið frá Jafnréttisstofu um kynjasambættingu fyrir sveitarstjórnarmenn, stjórnendur stofnana og það starfsfólk sem áhuga hefur á jafnréttismálum.
Tímasetning:	September 2020.
Ábyrgð:	Sveitarstjóri.

Aðgerð:	Unnið verði að kynjasambættingu í tengslum við þátttöku sveitarfélagsins í verkefninu Heilsueflandi samfélag.
Tímasetning:	September 2020.
Ábyrgð:	Sveitarstjóri.

3. Bláskógabyggð sem atvinnurekandi

Launajafnrétti

Við ákvörðun launa skal þess gætt að kynjum sé ekki mismunað. Konum og körlum skulu greidd jöfn laun og skulu þau njóta sömu kjara fyrir sömu eða jafnverðmæt störf. Með jöfnum launum er átt við að laun séu ákveðin á sama hátt fyrir konur og karla. Laun eru í 8.

tölulið 2. gr. jafnréttislaga skilgreind sem almennt endurgjald fyrir störf og hvers konar frekari þóknun, bein og óbein, hvort heldur er með hlunnindagreiðslum eða með öðrum hætti sem atvinnurekandi greiðir starfsmanni sínum fyrir vinnu hans.

Aðgerð:	Sveitarstjórn óskar eftir upplýsingum frá launafulltrúa sveitarfélagsins um hvort til staðar sé kynbundinn launamunur í sveitarfélaginu og ef svo er, þá gerir sveitarstjórn áætlun um hvernig hún hyggjast jafna hlut kynjanna.
Tímasetning:	Október 2020 og október 2022.
Ábyrgð:	Sveitarstjórn.

Aðgerð:	Unnið verði að jafnlaunavottun.
Tímasetning:	Október 2020 og október 2022.
Ábyrgð:	Sveitarstjórn.

Laus störf og starfsauglýsingar

Starf sem laust er til umsóknar skal standa opið jafnt konum og körlum. Stefnt er að því að halda sem jöfnustu hlutfalli kynjanna í mismunandi starfsgreinum innan sveitarfélagsins.

Aðgerð:	Í auglýsingum eru störf ókyngreind og þess gætt að þær séu gerðar óháð kyni. Hvetja skal einstaklinga til að sækja um störf, óháð kyni. Þó er heimilt að auglýsa sérstaklega eftir því kyni sem hallar á ef tilgangurinn er að stuðla að jafnari kynjaskiptingu innan starfsgreinarinnar og skal það þá koma fram í auglýsingunni.
Tímasetning:	Í ráðningarferli.
Ábyrgð:	Sveitarstjórn, sveitarstjóri og yfirmenn stofnana innan sveitarfélagsins.

Stöðuveitingar og störf

Jafnréttissjónarmið verði metin til jafns við önnur mikilvæg sjónarmið sem ráða við stöðuveitingar. Sérstök áhersla er lögð á jafna stöðu kynjanna í stjórnunar- og áhrifastöðum.

Aðgerð:	Teknar saman upplýsingar um hlut kynja í stjórnunar- og áhrifastöðum í sveitarfélaginu.
Tímasetning:	1. febrúar ári eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar.
Ábyrgð:	Sveitarstjóri.

Aðgerð:	Ef á annað kynið hallar ber sveitarstjórn að sýna sérstaka aðgát vegna jafnréttissjónarmiða þegar nýráðningar eða tilfærslur eru í störfum og reyna eftir fremsta megni að rétta hlut þess kyns sem á hefur hallað.
Tímasetning:	Þegar gengið er frá ráðningum.
Ábyrgð:	Sveitarstjórn, sveitarstjóri og yfirmenn stofnana innan sveitarfélagsins.

Starfsþjálfun, endurmenntun og framgangur í starfi

Tryggt verði að konur og karlar njóti sömu möguleika til starfsþjálfunar og endurmenntunar. Þess verði gætt við úthlutun verkefna og tækifæra til að axla ábyrgð, sem og þegar um framgang eða tilfærslu í störfum er að ræða, að einstaklingum sé ekki mismunað vegna kynferðis. Sama gildir um starfs- eða vinnuhópa sem starfsfólk er skipað í.

Aðgerð:	Haldið verði utan um þátttöku starfsfólks í námskeiðum, endurmenntun og í starfs – og vinnuhópum. Greina skal hvort á annað kynið hallar við nýtingu slíkra tækifæra. Komi slíkt í ljós ber að reyna eftir fremsta megni að leiðrétta það.
Tímasetning:	Annað hvert ár fyrir 1. júní, næst 2020.
Ábyrgð:	Sveitarstjóri.

Jafnvægi milli atvinnu- og fjölskyldulífs.

Sveitarfélagið leitast við að skapa starfsmönnum sínum aðstæður til að samræma kröfur atvinnu- og einkalífs eins og kostur er. Gert verði ráð fyrir að karlar jafnt sem konur njóti sveigjanleika til að sinna fjölskyldum sínum. Óheimilt er að láta fæðingar- og foreldraorlof, eða aðrar aðstæður tengdar meðgöngu og barnsburði, hafa neikvæð áhrif á ákvarðanir um framgang í starfi, endurmenntun, uppsögn, vinnuaðstæður og fleiri slíka þætti sem fram koma í 1. mgr. 26. gr. jafnréttislagana. Starfsmenn skulu eiga kost á hlutastörfum og sveigjanlegum vinnutíma eftir því sem kjarasamningar og aðstæður framast leyfa.

Aðgerð:	Feður jafnt sem mæður verði hvattir til að nýta sér rétt sinn til fæðingarorlofs og veikindadaga vegna veikinda barna.
Tímasetning:	Eftir þörfum.
Ábyrgð:	Sveitarstjóri og yfirmenn stofnana sveitarfélagsins.

Kynbundið ofbeldi, kynbundin áreitni og kynferðisleg áreitni.

Kynferðisleg og kynbundin áreitni og kynbundið ofbeldi er með öllu óheimilt á vinnustöðum sveitarfélaganna. Allt starfsfólk á rétt á því að komið sé fram við það af virðingu og að það sæti ekki kynbundinni eða kynferðislegri áreitni eða kynbundnu ofbeldi. Í jafnréttislögum eru eftirfarandi skilgreiningar:

Kynbundin áreitni: Hegðun sem tengist kyni þess sem fyrir henni verður, er í óþökk viðkomandi og hefur þann tilgang eða þau áhrif að misbjóða virðingu viðkomandi og skapa aðstæður sem eru ógnandi, fjandsamlegar, niðurlægjandi, auðmýkjandi eða móðgandi fyrir viðkomandi. Eitt tilvik getur talist kynbundin áreitni ef það er alvarlegt.

Kynferðisleg áreitni: Hvers kyns kynferðisleg hegðun sem er í óþökk þess sem fyrir henni verður og hefur þann tilgang eða þau áhrif að misbjóða virðingu viðkomandi, einkum þegar hegðunin leiðir til ógnandi, fjandsamlegra, niðurlægjandi, auðmýkjandi eða móðgandi aðstæðna. Hegðunin getur verið orðbundin, táknræn og/eða líkamleg. Eitt tilvik getur talist kynbundin áreitni ef það er alvarlegt.

Kynbundið ofbeldi: Ofbeldi á grundvelli kyns sem leiðir til eða gæti leitt til líkamlegs, kynferðislegs eða sálræns skaða eða þjáninga þess sem fyrir því verður, einnig hótun um slíkt, þvingun eða handahófskennda sviptingu frelsis, bæði í einkalífi og á opinberum vettvangi. Eitt tilvik getur talist kynbundin áreitni ef það er alvarlegt.

Aðgerð:	Afhenda og kynna fræðslu- og leiðbeiningabækling vinnueftirlitsins um einelti og kynferðisleg áreitni á vinnustöðum – Forvarnir og viðbrögð, til allra stjórnenda stofnana og sveitarstjórnar.
Tímasetning:	Fyrir 1. september ár hvert
Ábyrgð:	Sveitarstjóri.

Aðgerð:	Undirbúnar verklagsreglur um meðferð mála sem varða kynbundið ofbeldi, kynbundna og kynferðislega áreitni og þær kynntar og gerðar aðgengilegar fyrir allt starfsfólk sveitarfélagsins.
Tímasetning:	Júní 2020.
Ábyrgð:	Sveitarstjóri.

4. Bláskógabyggð sem þjónustuveitandi

Þjónusta

Tryggja á jafnan aðgang kvenna og karla að þjónustu sveitarfélagsins. Við ákvarðanir um tilhögun hennar skal taka mið af þörfum beggja kynja og áhrifum á konur og karla.

Aðgerð:	Upplýsingar um þjónustu sem sveitarfélagið veitir skal vera kyngreind og ef í ljós kemur að þjónustan virðist henta einungis öðru kyninu skal gerð áætlun um hvernig hægt sé að breyta þjónustunni svo hún henti báðum kynjum.
Tímasetning:	Október 2020.
Ábyrgð:	Sveitarstjórn.

Íþróttá-, tómsunda-, leik- og grunnskólastarf

Allt uppeldis- og tómsundastarf, menntun og fræðsla skal hafa jafna stöðu kynjanna að leiðarljósi. Styrkja skal jákvæð samskipti og gagnkvæma virðingu kynjanna í öllu starfi með börnum og unglingum og þau skulu hvött til að rækta hæfileika sína og persónuþroska án hamlandi áhrifa hefðbundinna kynjaímynda. Skólayfirvöld og stjórnendur félags- og tómsundastarfs, styrki jákvæða kynímynd stúlkna og pilta og vinni gegn skaðlegum áhrifum klámvæðingar meðal unglunga.

Aðgerð:	Skólayfirvöld sjái til þess eftir fremsta megni að námsefni mismuni ekki kynjum og í náms og starfsfræðslu verði lögð áhersla á að kynna báðum kynjum störf sem hingað til hafa verið álitin hefðbundin kvenna- og karlastörf.
Tímasetning:	Fyrir 20. ágúst ár hvert
Ábyrgð:	Skólanefnd og skólastjórnendur.

Aðgerð:	Kynna verkefnið jafnrétti í skólum fyrir leik- og grunnskólum sveitarfélagsins.
Tímasetning:	Annað hvert ár, næst október 2021.
Ábyrgð:	Skólanefnd og skólastjórnendur.

Íþrótt- og tómstundastarf skal skipulagt með þarfir og hagsmuni beggja kynja í huga, svo sem varðandi tímasetningu og aðstöðu.

Aðgerð:	Greina út frá kynjum upplýsingar um iðkendur í íþrótt- og tómstundastarfi og komi í ljós að fyrirkomulag starfseminnar sé með þeim hætti að tækifæri og möguleikar kynjanna séu ekki jafnir skal þegar leita leiða til úrbóta.
Tímasetning:	Annað hvert ár, næst október 2021.
Ábyrgð:	Sveitarstjóri og æskulýðsnefnd sveitarfélagsins.

Aðilar sem njóti aðstöðu eða annarra styrkja frá sveitarfélögunum gæti þess að kynjum sé ekki mismunað í starfi þeirra.

Aðgerð:	Starfsmenn og/eða sveitarstjórn sem sjá um samningagerð við félagasamtök að fram komi í áætlun hvernig starfsemi þeirra muni nýtast báðum kynjum.
Tímasetning:	Þegar samningar við félagasamtök eru lausir.
Ábyrgð:	Sveitastjórn.

Áætlun þessi var samþykkt í sveitarstjórn Bláskógabyggðar þann 16. apríl 2020 og gildir til 31. maí 2023 og fellur þar með úr gildi jafnréttisáætlun sveitarfélagsins frá 15. mars 2016.

Reykholti, 16. apríl 2020

Ásta Stefánsdóttir,
sveitarstjóri Bláskógabyggðar